

Regelrådet är ett särskilt beslutsorgan inom Tillväxtverket vars ledamöter utses av regeringen. Regelrådet ansvarar för sina egna beslut. Regelrådets uppgifter är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Socialdepartementet

Yttrande över betänkandet Rätt och lätt – ett förbättrat regelverk för VAB, (SOU 2022:31)

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet finner att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Innehållet i förslaget

Författningsförslaget avser i huvudsak följande:

Ändrade regler föreslås för när en förälder ska ha rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av barn. De nuvarande kontaktdagarna för barn som tillhör personkretsen enligt Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) slopas samtidigt som den tillfälliga föräldrapenningen kompletteras med situationer som täcker de behov av ledighet och ersättning som föräldrar vanligtvis har med anledning av barns sjukdom och hälso-tillstånd.

Förslaget avser vidare längden på förmånstiden och hur den ska beräknas. Bland annat föreslås att tillfällig föräldrapenning ska kunna ges utan krav på intyg i sammanlagt högst 40 dagar per barn och år för barn som inte fyllt 12 år. Vid dokumenterat särskilt tillsyns- eller vård-behov, ska ersättning utan krav på intyg i sammanlagt högst 40 dagar per år kunna lämnas även för barn som fyllt 12 år.

Rätt till tillfällig föräldrapenning föreslås för fler än en förälder för samma barn och tid i vissa situationer. Regler föreslås vidare för när en förälder på grund av sjukdom inte kan vårda barnet samt regler för ersättning för arbetslösa.

Regler föreslås för krav på underlag för rätt till tillfällig föräldrapenning samt för överlåtelse av rätt till tillfällig föräldrapenning. Bland annat föreslås att endast från och med den åttonde dagen i barnets vårdperiod, eller den tidigaste dagen därefter för vilken rätten till tillfällig föräldrapenning kan lämnas, ska föräldern styrka rätten till tillfällig föräldrapenning genom att ge in ett intyg till Försäkringskassan. Föräldrar som har nyttjat mer än 40 ersättningsdagar kommer att behöva styrka rätten till tillfällig föräldrapenning för alla ersättningsdagar utöver detta antal.

För kontroll av tillfällig föräldrapenning ska Försäkringskassan, enligt förslaget, få tillgång till inkomstuppgifter i arbetsgivardeklarationerna.

Utredningen föreslår att i ärenden om föräldrapenningsförmåner ska huvudmannen för den verksamhet enligt skollagen (2010:800) som ett barn som inte har fyllt 12 år normalt deltar i på begäran lämna uppgift till Försäkringskassan om när barnet har varit frånvarande från

verksamheten. Sådan information ska kunna lämnas under två år från det att frånvaron upphörde. Skyldigheten för skolor och vissa omsorgsverksamheter att lämna uppgifter om när ett barn har varit frånvarande från verksamheten ska inte avse tid före ikraftträdandet.

Ikraftträdandet föreslås till den 1 januari 2024.

Bedömningar (ett urval) som utredaren lämnar:

Ekonomistyrningsverket bör ges i uppdrag att analysera möjligheterna att utöka antalet uppgifter som lämnas i arbetsgivardeklarationerna samt på vilket sätt handläggande myndigheter kan använda information från arbetsgivardeklarationerna i arbetet med att bekämpa felaktiga utbetalningar och bidragsbrott.

Försäkringskassan bör ges i uppdrag att utöka andelen särskilda kontroller före beslut om tillfällig föräldrapenning, till i minst fem procent av de ansökningar som inkommer. Efter utvärdering kan kontrollnivån justeras och kan komma att behöva bli ännu högre.

Försäkringskassan bör vidare få i uppdrag att ta fram en kostnadseffektiv och ändamålsenlig digital lösning för kommunikation med arbetsgivare. Syftet är att Försäkringskassan på ett enkelt och smidigt sätt för såväl arbetsgivare som myndigheten ska kunna efterfråga uppgifter om anställdas frånvaro och arbetstid för att verifiera uppgifter i ansökningar om tillfällig föräldrapenning. En digital hantering har potential att vara mer kostnadseffektiv för såväl Försäkringskassan som arbetsgivare än dagens hantering.

Skälen för Regelrådets ställningstagande

Regelrådet har valt att besvara remissen med ett förenklat yttrande, då flertalet författningsförslag endast påverkar företagen på ett indirekt sätt. Regelrådet väljer därutöver att referera till några av de bedömningar som utredaren lämnar i sitt betänkande, men då dessa inte avser författningsförslag bedöms inte konsekvensutredningen i dessa delar.

Sammantagen bedömning

Som bakgrund till utredningens uppdrag och de förslag som lämnas i betänkandet uppges att andelen felaktiga utbetalningar inom den tillfälliga föräldrapenningen är bland de högsta inom en rad olika undersökta förmåner och att den stora felanvändningen är ett hot mot förmånens legitimitet. Då användandet av förmånen ökar över tid, riskerar beloppen som betalas ut felaktigt även att öka. Utredaren uppger att ett felaktigt nyttjande av ersättningen och ledighetsrätten riskerar därtill att bidra till misstro från arbetsgivare och ett klimat på arbetsmarknaden som försvårar för föräldrar med behov av att vårda barn med sjukdom.

Utredarens utgångspunkt har därför bland annat varit att föreslå åtgärder för att bevara legitimiteten och minska omfattningen av felaktigheter, att fler uppgifter som ligger till grund för en ansökan om förmånen ska styrkas och att fler ansökningar behöver kontrolleras främst med arbetsgivare, men även med förskola och skola.

Regelrådet kan konstatera att förslagsställarens redovisning av författningsförslagets bakgrund och syfte är godtagbar, liksom redovisningen av alternativa lösningar som övervägts vid utformandet av delförslagen. Även redovisningen av vilka effekter som blir om ingen reglering kommer till stånd är godtagbar. Detsamma gäller för redovisningen av förslagets överensstämmelse med EU-rätten och särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser. Vidare anser Regelrådet att redovisningen av

påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag är godtagbar, liksom redovisningen av regleringens påverkan på företagen i andra avseenden.

Beträffande redovisningen av berörda företag utifrån antal, storlek och bransch framgår det bland annat av redovisningen att alla företag berörs oavsett storlek och bransch som har anställda med barn, främst under 12 år. Därtill berörs företag där företagaren själv är förälder till barn som behöver vård och tillsyn. Det finns därutöver särskild redovisning av företag i utbildningssektorn med förskole- eller skolverksamhet för barn upp till 12 år. Regelrådet anser att redovisningen om företagens antal, storlek och bransch är tillräcklig.

Beträffande administrativa kostnader uppges att det införs en skyldighet för skolverksamheter, oavsett huvudman, att lämna uppgifter till Försäkringskassan och att kommunala huvudmän redan idag har en skyldighet att intyga barns frånvaro. Skyldigheten innefattar även att kunna lämna uppgifter två år tillbaka i tiden, vilket utredaren uppger kan ge upphov till ökad tid för bevarandet. Omfattningen av uppdraget bedöms dock inte som alltför betungande, då det rör sig om en begränsad tid och där uppgifterna även kan komma att behöva användas för andra syften.

Utredarens bedömning uppges vidare vara att Försäkringskassan, i samverkan med Skolverket, bör få i uppdrag att analysera och lämna förslag om en förenklad digital lösning för att utbyta information om frånvaro, som väsentligt skulle kunna underlätta och öka smidigheten i uppgiftslämnandet. Synpunkter om en sådan lösning bör, enligt utredaren, även inhämtas från SKR och Friskolornas riksförbund.

När det gäller utredarens bedömning om att utöka andelen särskilda kontroller före beslut om tillfällig föräldrapenning, till i minst fem procent av de ansökningar som inkommer skulle detta medföra att uppgifter vid fler tillfällen eller för fler anställda skulle behöva lämnas av arbetsgivare till Försäkringskassan. Det uppges röra sig om uppgifter som redan idag lämnas, men frekvensen för uppgiftslämnandet skulle öka. Vid en ökad kontroll, i enlighet med utredarens redovisade bedömning, skulle den främst påverka företag med anställda som återkommande använder tillfällig föräldrapenning.

Därutöver anges att författningsförslaget om att ansökningstiden minskas från 90 dagar till 30 dagar bedöms gynna arbetsgivare, genom att korrigeringar av frånvaroorsak i efterhand minskar, och risken för felaktigheter och missbruk av såväl ledighetsrätt som tillfällig föräldrapenning minskar. Det betonar även kravet på ersättning för att den anställde ska ha rätt till ledighet.

Regelrådet anser att det hade förbättrat konsekvensutredningens kvalitet om utredaren hade redovisat uppgifter om tidsåtgång för skolhuvudmännens uppgiftslämnande samt beräknat de administrativa kostnaderna för detta utifrån den nuvarande kontrollnivåns frekvens. Likaså anser Regelrådet att kvaliteten på redovisningen hade förbättrats om den dessutom hade omfattat bedömningar av hur företagen påverkas av kravet på att spara och lämna uppgifter om barns frånvaro i två år. Regelrådet anser därför att redovisningen av förslagets administrativa kostnader är bristfällig.

Regelrådet kan konstatera bedömningen om att kontrollnivån borde öka så att andelen kontroller före beslut om tillfällig föräldrapenning uppgår till minst fem procent av ansökningarna inte utgör ett författningsförslag. Regelrådet yttrar sig därför inte över konsekvensutredningen i denna del.

När det gäller redovisningen av vilka andra kostnader och vilken påverkan på företagens verksamhet som uppstår anger utredaren att ett förenklat och förtydligat regelverk bedöms öka förutsägbarheten för arbetsgivare för när anställda kan ha rätt till ersättning och ledighet. Förslagen innebär, enligt utredaren, en ökad försäkringsmässighet som bör få till följd att användandet av ersättningen i situationer som inte täcks av regelverket minskar, vilket bedöms vara positivt för arbetsgivare.

Vidare uppges att det ökade kravet på intyg för användande av fler än 40 ersättningsdagar bör bidra till att förtroendet för försäkringen påverkas i positiv riktning hos arbetsgivare.

Slutligen uppges att genom att föräldrar i större utsträckning än i dag ges rätt till ersättning för att delta i möten, gå kurser i socialtjänstens regi eller medverka vid vårdåtgärder kan det bidra till att underlätta för skolhuvudmän att fullfölja uppdraget.

Regelrådet finner ingen anledning att ifrågasätta utredarens uppgifter och anser att redovisningen av andra kostnader och påverkan på företagens verksamhet är godtagbar.

Gällande redovisningen av särskild hänsyn till små företag vid reglernas utformning uppger utredaren att den stärkta rätten att överlåta ersättningen förbättrar förutsättningarna för föräldrar som även är företagare. Regelrådet finner ingen anledning att ifrågasätta uppgiften varför redovisningen är godtagbar.

Regelrådet kan därutöver konstatera att utredaren förordar, men lämnar här inget författningsförslag, att det införs en digital lösning för att arbetsgivare ska kunna kommunicera med Försäkringskassan. En sådan lösning anges kunna ta hänsyn till såväl små som stora företags administrativa förutsättningar. Då bedömningen inte utgör ett författningsförslag yttrar sig Regelrådet inte i denna del.

Sammantaget kan Regelrådet konstatera att konsekvensutredningen håller hög kvalitet i många delar, men att det saknas beräkningar av tidsåtgång och administrativa kostnader till följd av uppgiftslämnandet som föreslås för friskolornas verksamhet för barn upp till 12 år. Regelrådet kan konstatera att uppgiftslämnandet redan finns för kommunala huvudmän inom verksamhetsområdet, varför förslaget i viss mån skulle främja lika konkurrensvillkor. Regelrådet yttrar sig endast över konsekvenser av författningsförslag som får effekter av betydelse för berörda företag, men anser att det saknas tillräcklig redovisning för att avgöra om uppgiftslämnandet som föreslås utgör effekter sådan av betydelse.

Regelrådet finner därför att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Stöd till regelgivare i konsekvensutredningsarbetet finns i [Tillväxtverkets handledning för konsekvensutredning](#).

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 14 september 2022.

I beslutet deltog: Claes Norberg, ordförande, Anna-Lena Bohm, Hans Peter Larsson och Lennart Renbjär.

Ärendet föredrogs av: Annika LeBlanc.

Claes Norberg
Ordförande

Annika LeBlanc
Föredragande